

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Зінчук Н. А.

ВСТУП

Система освіти відіграє найважливіше місце у якісній підготовці фахівців для усіх сфер життя, особливо це стосується педагогічного студентства, яке навчається в умовах воєнного часу. У зв'язку з цим з'явилась ціла низка законодавчих і нормативних актів, що підтверджують необхідність приведення системи освіти у відповідність до вимог часу.

В Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки наголошується, що «процес глобалізації посилив конкуренцію системи вищої освіти, зокрема через виникнення нових провайдерів освітніх послуг, збільшення можливостей для трудової та академічної мобільності, поширення транскордонної освіти. Це вимагає від закладів вищої освіти спрямування зусиль на залучення кращих студентів і наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників та спонукає органи державної влади до перегляду національних стратегій розвитку з метою запобігання відставанню в секторі вищої освіти». Разом з тим, «основний зміст вищої освіти визначається стандартами вищої освіти нового покоління, які базуються на компетентісному підході».¹

Все це вимагає створення умов для розвитку особистості майбутнього педагога в межах загальних та фахових компетентностей, виховання нового покоління людей-патріотів України, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, зважаючи на тенденції національного та міжнародного ринку праці, формування креативних та цифрових навичок, переважно в умовах самоосвітньої діяльності та максимальної адаптивності, разом із почуттям відповідальності за долю країни та її майбутнього в європейському просторі.

Поняття «професійної компетентності» майбутнього вчителя біології у цьому дослідженні розглядається через опис структурних

¹ Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. №286-р. / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 23.10.2024).

елементів цього феномену та умов, в яких ця здатність буде ефективно розвинута у педагогічних і непедагогічних закладах вищої освіти. Тому ми виходили з гіпотези, що процес формування професійної компетентності майбутніх педагогів буде ефективним, якщо впровадити в освітній процес модель, яка передбачає реалізацію таких педагогічних умов:

- здійснення цілісного, послідовного процесу, наповнення якого буде враховувати специфіку професії вчителя біології, розкривати зміст професійної діяльності та виховувати пізнавальний інтерес до неї, забезпечувати дидактичні особливості компетентнісного підходу до підготовки даних фахівців;

- збагачення форм, методів, прийомів навчання, адекватних визначеному змісту компетентнісної підготовки майбутніх педагогічних працівників;

- самоосвітня діяльність майбутніх вчителів повинна буде спрямована на поглиблення теоретичних положень з дидактики та набуття первинного професійного досвіду шляхом самостійної аналітичної обробки фахової інформації та підготовки різних форматів освітніх івентів.

1. Сутність та компоненти професійної компетентності майбутніх вчителів біології

Поняття професійної компетентності фахівців та процес їх підготовки у закладах вищої освіти стає предметом багатьох психолого-педагогічних досліджень упродовж останніх двох десятиріч. Крім безпосередньо терміну «компетентність», у роботах вчених та практиків вказуються схожі терміни, такі як «професійна придатність», «професійна кваліфікація», «професійні навички» тощо. Крім того, багато спільного у термінах «компетенція» і «компетентність», на чому варто зупинитись окремо.

Поняття «професійної компетенції» – це положення, які ми зустрічаємо у законодавчих та нормативних документах, де є вимоги до підготовки майбутніх педагогів. Компетенція визначає «коло питань, у яких особа має знання, досвід»² – таке визначення міститься у Словнику іншомовних слів за ред. акад. О. С. Мельничука. Тобто це безособистісні, однакові вимоги до кожного фахівця, який здобуває освіту відповідного рівня в межах спеціальності 014 «Середня освіта»; вони чітко прописані в кожній освітньо-професійній програмі підготовки педагогічного працівника і містять перелік обов'язкових положень, що належать посаді вчителя, сфери його професійної

² Словник іншомовних слів / за ред. акад. О.С. Мельничука. Видання 2-ге. Київ: Головна редакція Укр. рад. енциклопедії, 1985. 966 с.

діяльності та очікуваних результатів. Але в межах визначеної компетенції кожна особистість може бути компетентною або некомпетентною у тих чи інших професійних питаннях.

Тому, коли ми ведемо мову про «професійну компетентність», то для кожної особистості ми визначаємо той унікальний рівень володіння професійною компетенцією, який дає їй можливість бути професіоналом у педагогічній діяльності або ні. Це категорія, яка має бути досліджена і оцінена в межах набору різних комбінацій компетенцій, і висновок про рівень набуття компетентності визначить здатність досягти високих результатів у професійній діяльності. Разом з тим, це поняття не є сталим, рівень професійної компетентності постійно зростає, в міру проходження навчальних курсів у закладі вищої освіти та у результаті самоосвітньої діяльності.

Отже, професійна компетентність педагога – це інтегральна, динамічна, постійно збагачувана характеристика особистості майбутнього педагога, що обумовлює здатність якісно виконувати свої професійні обов'язки відповідно до обраної педагогічної сфери.

Складові професійної педагогічної компетентності можна визначити за допомогою методу системно-структурного аналізу, де усі компоненти пов'язані і утворюють цілісність елементів. Потреба у поділі на компоненти викликана необхідністю проведення педагогічних експериментів, де сформовані компоненти стають критеріями оцінки набуття професійної компетентності майбутніх педагогів.

При цьому ми виділяємо такі основні складові:

- позитивна мотивація до розвитку високого рівня професійної компетентності;
- інтегральна система сучасних педагогічних знань;
- необхідні уміння та навички;
- первинний досвід педагогічної роботи;
- критичне мислення;
- креативність та новаторство;
- адекватна самооцінка та прагнення до підвищення професіоналізму у професійній діяльності.

Визначені та обґрунтовані вище компоненти можна також об'єднати у такі групи: ціннісно-мотиваційна, когнітивно-операційна та рефлексивно-оцінна. У наступній частині нашого дослідження мова буде йти методи та прийоми формування ціннісно-мотиваційного компоненту професійної педагогічної компетентності майбутнього вчителя біології як передумови для розвитку решти складових.

Ціннісно-мотиваційний компонент. Педагогічна діяльність, як і будь-який вид професійної діяльності, визначається і розвивається під

впливом певних потреб і відповідної позитивної мотивації. Поява потреби у студентів зумовлює початок прояву активності, з метою задоволення цієї потреби, причому найбільш оптимальним шляхом; саму ж потребу можна описати як усвідомлену студентом відсутність чого-небудь, що спонукає його до активної діяльності.

При цьому майбутній фахівець з педагогіки повинен визначитись: що він повинен засвоїти і яке це має значення у його професійному становленні; які науки, освітні курси, теми можуть сформувати педагогічну компетентність; наскільки реально під час професійної підготовки у закладі освіти оволодіти дидактичною методологією для ефективного вирішення майбутніх професійних завдань. А основною руйнівною силою у пробудженні цієї потреби є переживання особистістю майбутнього педагога, внутрішніх протиріч між компетентністю та некомпетентністю, між пізнавальними викликами та нестачею наявних знань для здобуття цієї компетентності.

Мотив – можна вважати матеріалізованою потребою, яка усвідомлюється при виникненні предмету бажання та реальної досяжності. Ставлення майбутнього вчителя до професійної діяльності повинно бути сформоване в освітньому процесі під час перебування у закладі освіти, аби переконати, схилити, спрямувати особистість та сфокусувати зусилля на досягнення високого рівня професійної компетентності; а досягнення мети – сформованість усіх складових професійної компетентності – мотивується фактором успіху.

Наступним вагомим компонентом професійної компетентності вчителів-біологів є когнітивно-операційний. Він включає в себе сформованість знань, умінь, навичок з педагогічної діяльності, розвиток критичного мислення, первинний професійний досвід та творчий підхід до справи.

У цьому компоненті ведучим фактором виступає когнітивна сторона процесу формування професійної педагогічної компетентності. Вона передбачає насамперед сформованість знань та особливості їх використання у повсякденній викладацькій діяльності. Однак для практичної діяльності вчителя недостатньо володіти теоретичними аспектами викладацької роботи. Компетентність педагога проявляється під час виконання конкретних дій, виявлених в дидактичних умінь та навичках з набуттям професійного досвіду.

Операційна складова досліджуваного компоненту професійної компетентності передбачає вироблення власного стилю викладацької роботи вчителя біології, високий рівень розвитку логічного мислення та креативна здібність особистості.

Ціннісно-мотиваційний та когнітивно-операційний аспекти компетентності педагогів взаємопов'язані і доповнюють один одного,

оскільки ефективність процесу мотивації впливає на якість освітнього процесу майбутніх фахівців. Ми поділяємо точку зору Т. М. Сорочан, що «знання стають професійними тоді, коли вони перетворюються та вибудовуються в індивідуальну модель практичного розв'язання педагогічних завдань, коли їх отримання й набуття вмотивоване індивідуально-особистісними потребами, коли вони виступають джерелом професійного розвитку».³

Рефлексивно-оцінний компонент професійної компетентності майбутніх вчителів біології – це, насамперед, самоаналіз освітньої діяльності, здійсненої майбутніми педагогами, та діагностику сформованості загальних та фахових компетентностей. Значущість даного компоненту полягає у набутті майбутніми фахівцями професійно важливих якостей, що забезпечує вирішення виникаючих професійних проблем на підставі самосвідомості. Від самосвідомості залежить і обсяг набутих знань і вмінь, а також формування особистісного досвіду. Одним із показників самосвідомості виступає самооцінка, під якою розуміють оцінювання майбутнім викладачем своїх здібностей, можливостей саморозвитку, знань, умінь, професійних рис, важливих для дидактичної та організаторської діяльності.

Сенс оцінювання полягає у співставленні тих результатів, які є на даний момент, з тими, що мають бути (з певним зразком, еталоном), тобто з компетенціями, визначеними освітньою програмою підготовки фахівців за спеціальністю 014.5 «Середня освіта / Біологія та здоров'я людини». При цьому важливо з'ясувати співвідношення між реальним «Я» та ідеальним «Я», щоб спрямувати свою діяльність до вершин професіоналізму; реальне «Я» у професійній «Я-концепції» передбачає осмислення власної діяльності, її динаміки, розвитку.

А засобом сприйняття, осмислення і усвідомлення свого місця у професійному світі є рефлексія. Значення рефлексії передбачає безперервний процес самоконтролю, співставлення можливих та бажаних результатів; вона обумовлює динаміку позитивного розвитку особистості і є передумовою професійного самовдосконалення. Отже, професійне самовдосконалення – це свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня власної професійної компетентності і розвитку професійно значущих якостей відповідно до соціальних вимог, умов адаптивної професійної діяльності під час повномасштабної війни і у повоєнний період, і власної програми розвитку фахівця.

³ Сорочан Т.М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика: монографія. Луганськ: Знання, 2005. 384 с.

2. Методи та прийоми формування позитивної мотивації у підготовці майбутніх вчителів біології в процесі викладання дисципліни «Вступ до спеціальності»

Дисципліна «Вступ до спеціальності», що викладається студентам спеціальності 014.5 «Середня освіта / Біологія та здоров'я людини» (бакалаврський рівень), є першою професійною дисципліною, з якої студенти знайомляться з майбутньою професією. В межах курсу майбутні педагоги знайомляться зі своєю освітньо-професійною програмою, змістом інтегральної компетентності, переліком загальних, фахових та предметних компетентностей, а також програмними результатами навчання, на які варто орієнтуватись.

Мотиваційний етап процесу професійної підготовки реалізує програму входження студентів у сферу викладацької діяльності, що передбачає: усвідомлення поточних і перспективних цілей освітніх курсів; засвоєння методологічної і практичної значущості основних положень педагогічного процесу; формування інтересу до оволодіння високим рівнем професійної компетентності; переконання в перспективності, статусності володіння професійними якостями вчителя-предметника; повчання впевненості у можливостях отримання оновлених знань та умінь з педагогіки в межах визначених освітніх курсів; сприяння появі у студентів почуття успіху, припіднятого настрою та довіри.

Ціннісне ставлення до оволодіння сучасними практичними уміннями та навичками, набуття досвіду за умови розвитку критичного мислення та творчої активності як передумови професійного становлення повинно бути особистісно прийняте і засвоєне кожним студентом як основне завдання освітнього процесу бакалаврської підготовки.

Залежно від того, як це завдання зрозуміє студент, буде залежати і рівень засвоєння ним освітнього курсу, розвиток рефлексії власного досвіду, критичних суджень, що буде визначати появу нових професійно важливих якостей особистості.

Без належної педагогічної уваги не кожному з майбутніх вчителів дане пізнавальне завдання здаватиметься однаково корисним. А тому готовність студента до процесу формування професійної компетентності буде залежати від його життєвого і пізнавального досвіду та оціночного судження про корисність педагогічних умінь та навичок, що будуть сформовані, у майбутній практичній діяльності.

Для того, щоб завдання було прийняте кожним студентом адекватно, необхідний пізнавальний інтерес; він викликає ціннісне ставлення до педагогічної компетентності, яку потрібно сформувати, сприяє особистісному усвідомленню та прийняттю освітніх траєкторій, стає визначальним мотивом освітнього процесу.

Викладацька діяльність, з метою стимулювання пізнавального інтересу до педагогічного фаху, охоплює весь процес впровадження обґрунтованої програми курсу «Вступ до спеціальності», включаючи теоретичні заняття, практичне опрацювання методів та прийомів педагогічної діяльності, контрольні заходи та самостійну роботу студентів.

Ми відібрали наступні важливі прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів та стимулювання у них пізнавального інтересу, а саме:

I. Метод стимулювання обов'язку і відповідальності, зокрема:

1. пояснення суспільної і особистісної значущості професійної педагогічної компетентності (розкриття ролей вчителя закладу загальної середньої освіти; розбір конкретних прикладів, у яких доводиться можливість кар'єрного зростання за умови високого рівня сформованості професійної компетентності; пояснення перспективи розширення наукового світогляду та набуття первинного професійного досвіду у майбутній викладацькій діяльності; навіювання впевненості у власних можливостях);

2. пред'явлення освітніх вимог (роз'яснення програми освітніх курсів професійного спрямування, критерії оцінки сформованості власної професійної компетентності за умов кредитно-модульної системи);

3. заохочення та догана у навчанні (розбір позитивних прикладів ставлення студентів до важливості оволодіння професійними здібностями; застосування доган у вимушених випадках недбалого ставлення до навчання; використання найкращих зразків поведінки для збудження у студентів прагнення до активної праці над собою, до переборювання недоліків);

4. оперативний контроль (самоконтроль) сформованості складових професійної компетентності (забезпечення постійного контролю за освітньо-професійними досягненнями студентів-педагогів; забезпечення можливості набуття адекватної самооцінки майбутніми вчителями біології рівня сформованості своєї професійної компетентності).

II. Метод формування пізнавального інтересу, а саме:

1. постановка проблемних запитань і пізнавальних завдань (завдання викладача, що породжує аналіз фактів чи явищ викладацької тематики з різних сторін та викликає підвищений інтерес до глибшого вивчення проблемних питань);

2. прийом здивування (застосування яскравих незвичних фактів і прикладів з професійного світу, що викликають емоційний відклик у студентів і стимулюють до плідної діяльності; уміння насичувати свій виклад яскравим фактичним матеріалом, цікавими деталями, які надають навчанню захоплюючий характер);

3. прийом створення успіху у навчанні (підбір завдань з метою стимулювання студентів з різним рівнем успішності за умови доступності розв'язуваних завдань, переживання радощів і поглиблення інтересу; визнання, схвалення викликає у студентів позитивні переживання, задоволення);

4. створення ситуацій пізнавального спору (дискусії, мозкова, атака) – активізація навчання, що поглиблює знання з одного чи декількох навчальних дисциплін;

5. розбір конкретних ситуацій (стимулює навчання за рахунок максимальної можливої конкретизації знань; збуджує студентів до аналізу прикладів та фактів, що наводяться, та до самостійного формування теоретичних висновків, правил, понять. Як правило, здійснюється за темами, що передбачають нагромадження інформації з декількох галузей знань, з метою всебічного розгляду конкретної ситуації, характерної для практичної роботи педагога школи);

6. ігрове проектування – розробка і впровадження в освітньому процесі ігрових ситуацій, що пробуджує інтерес до професійної діяльності вчителя.

Мотиваційна функція процесу формування професійної компетентності полягає у прищепленні інтересу до педагогічного процесу як до засобу вирішення дидактичних завдань школи та прийняття ефективних, адекватних ситуації, організаційних психолого-педагогічних рішень.

З цією метою нами була використана методика мимовільного запам'ятовування наукових текстів, яку ми використали з метою визначення ставлення студентів до важливості педагогічної роботи в умовах Нової української школи. За основу ми взяли текст з публікації докт. пед. наук Т. І. Молнар «Формування розвивального освітнього середовища в Новій українській школі». Текст поділений на три частини. У першій частині наголошується на пріоритетних завданнях та ключових компетентностях Нової української школи. У другій частині пояснюється, що таке розвивальне освітнє середовище та які його основні складники. У третій частині наукового тексту студенти дізнаються про правила поведінки у закладі освіти та недопущення проявів булінгу.

Текст для студентів. *«Концепція «Нова українська школа» встановлює пріоритетні завдання розвитку та виховання особистості, яка є всебічно й гармонійно розвиненою, творчою, патріотичною, відповідальною, здатною до ризику та інновацій, умотивованою на самоосвіту та саморозвиток в умовах сучасності. Серед дев'яти ключових компонентів формули Нової української школи важливим складником визначено створення сучасного освітнього середовища, що забезпечує належні умови, засоби та технології для навчання учнів, педагогів і батьків, які не обмежені лише приміщенням навчального закладу.»*

Щоб освітнє середовище було розвивальним, воно повинно забезпечити комплекс можливостей для саморозвитку суб'єктів освітнього процесу, включаючи дітей і педагогів. Цей комплекс може включати просторово-предметний аспект (навчальні приміщення), соціальний аспект (взаємодія між суб'єктами освітнього процесу) та психодідактичний аспект (зміст і методи навчання).

Особливо актуальним сьогодні постає питання створення освітнього середовища, яке буде абсолютно вільним від будь-яких проявів дискримінації та насильства. Заклад освіти повинен планувати та здійснювати заходи, спрямовані на запобігання різним проявам булінгу. Правила поведінки для учасників освітнього процесу мають гарантувати дотримання етичних норм, повагу до гідності та захист прав і свобод кожної особистості. Усі учні заслуговують на навчання в оточенні, де їхні потреби, включаючи базові, навчальні й додаткові (для дітей з особливими освітніми потребами), належним чином задовольняються. У такому освітньому середовищі спостерігається баланс між навчальними активностями, ініційованими вчителем, і тими, що ініційовані самими учнями. Це середовище створює можливості здійснювати власний вибір, розвивати й удосконалювати практичні навички, отримувати нові знання та формувати позитивне ставлення до інших».⁴

Студенти слухають текст двічі. Перший раз перед ними ставиться завдання уважно прослухати текст і висловити своє ставлення до нього. А потім за підсумками прослуховування, від студентів вимагається дати назву науковому тексту і переказати його зміст якомога повніше. Викладач, змінивши завдання, застає студентів розгубленими. Кожному з них потрібно тепер зібрати свої зусилля, аби відтворити усі частини тексту. При цьому викладач фіксує повноту і якість відтворення кожної частини кожним студентом групи.

Після цього умова вищенаведеного завдання знову зачитується студентам. За підсумками повторного опитування викладач визначає приріст повних і усвідомлених відповідей майбутніх вчителів, та робить такі висновки:

1. різниця у відповідях може бути викликана як фактором доступності матеріалу, так і інтересом до нього; якщо під час повторного опитування якість відтворення наукового матеріалу виражається високим значенням показника, то текст студентам доступний, а зусилля по відтворенню свідчать про наявність мотиву, адекватного змісту досліджуваного матеріалу;

2. за відтворенням другої та третьої частин наукового тексту викладач може припустити, що у студентів є інтерес не просто до

⁴ Молнар Т.І. Формування розвивального освітнього середовища в Новій українській школі. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2024. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4570/4036> (дата звернення: 23.10.2024).

вимог, за яким створюється нове освітнє середовище, а і до сфери практичної повсякденної роботи вчителя у закладі загальної середньої освіти; якщо ці складові наукового тексту відтворені спотворено, то це свідчить або про відсутність інтересу до педагогічного новаторства, або про низький рівень сприйняття теоретичної інформації про нові умови роботи.

Позитивну мотивацію до вивчення теми викладач створює завдяки пояснювальним бесідам та розповідями про реальний практичний досвід молодих вчителів, які вже працюють у новому освітньому середовищі школи.

Крім того, перед викладачем ставилось завдання активізувати мислення студентів, сприяти кращому запам'ятовуванню та висловленню власних думок з різних питань професійної діяльності. Це можливо завдяки проблемно-пошуковому методу навчання, який був використаний при поясненні взаємозв'язку послідовному розвитку ключових компетентностей та ролі сприятливого освітнього середовища у цьому. А пошукова складова вказаного методу у розгляді теми може проявлятися у розробці та пропонуванні майбутнім педагогам різних запитань проблемно-пошукового характеру.

Звичайно, дискусія можлива при усвідомленні суті проблеми, що вивчається, озброєння інформацією, створенні атмосфери довіри та пізнавального інтересу до дискусійних питань.

При читанні цієї та інших тем викладач закладу вищої освіти враховує функції формування професійної компетентності (навчальну, методологічну, розвивальну, формуючу) та принципи (науковості, збалансованості теорії та практики, проблемності навчання, доступності, акцентування на результати навчання, перспективності).

На практичних заняттях в групах майбутніх вчителів використовуються різні методи та прийоми репродуктивного відтворення та активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які підтвердили ефективність формування професійних навичок, а саме: перегляд та обговорення сучасного текстового та відеоматеріалу, метод тренувальних вправ на грамотне відтворення основних положень Концепції «Нова українська школа», метод аналізу конкретних ситуацій (case-study), ігрове проектування, вивчення передового досвіду практикуючих вчителів біології, моделювання різних педагогічних ситуацій, робота із шкільною документацією.

Крім аудиторних занять з курсу «Вступ до спеціальності», у студентів передбачається позааудиторна робота репродуктивного та творчого характеру, що є змістом дієво-практичного етапу формування професійної педагогічної компетентності. Самостійна робота репродуктивного характеру майбутніх вчителів передбачає: теоретичне опрацювання додаткових проблемних запитань, що не були винесені на аудиторне заняття шляхом обробки та накопичення різних періодичних джерел за вказівками викладача; набуття навичок практичного

застосування різних способів та прийомів педагогічної роботи шляхом застосування методу тренувальних вправ.

ВИСНОВКИ

Дане дослідження розкриває проблему професійної підготовки майбутніх вчителів біології за компетентнісним підходом. При цьому з'ясовано, що, з одного боку, держава та ринок праці постійно підвищують вимоги до рівня набутих під час навчання у закладі вищої освіти професійних якостей майбутнього педагога-біолога, які потрібно задовольнити якісною підготовкою. З іншого боку, освітні нововведення виявляють потребу у розгляді поняття професійної компетентності та виявленні її складових, а також розробці організаційно-педагогічних умов щодо якісного процесу набуття цієї компетентності.

Узагальнення психолого-педагогічної літератури показало, що компетентною є особистість, здатна якісно виконувати свої обов'язки відповідно до обраної галузі знань. Компетентність включає в себе високий рівень володіння необхідними знаннями, практичні уміння та сформовані навички, позитивна мотивація та ставлення до педагогічної діяльності у школі, креативність та набутий досвід, а також рефлексія результату навчання. Це ціннісно-мотиваційна, когнітивно-операційна та рефлексивно-оцінна складові професійної компетентності.

На прикладі дисципліни «Вступ до спеціальності» обґрунтовано педагогічні умови, що забезпечують якісний процес формування професійної компетентності, а саме якісний відбір змісту освітнього курсу та підвищення пізнавального інтересу до нього, збагачення методів і прийомів сучасного навчання, спрямування на поглиблення теоретичних положень та набуття первинного професійного досвіду в ході бакалаврської підготовки. Напрацьовані матеріали можуть бути використані в процесі складання нових освітніх курсів, програм, навчальних посібників для педагогічних спеціальностей.

АНОТАЦІЯ

Дослідження присвячене важливому питанню бакалаврської підготовки викладачів біології у педагогічних і непедагогічних закладах вищої освіти. Розтлумачено схожість та різницю понять «компетенція» і «компетентність», дано визначення «професійної компетентності майбутнього вчителя біології». Подано характеристику ціннісно-мотиваційного, когнітивно-операційного та рефлексивно-оцінного блоку професійної компетентності педагога. Вказані основні положення формування програми освітнього курсу «Вступ до спеціальності» із врахуванням сучасного змісту, методів і прийомів навчання, адаптованих до умов розвитку світової педагогічної науки та адаптивності до українських законодавчо-нормативних педагогічних актів. Виокремлено важливі прийоми активізації пізнавальної

діяльності студентів та стимулювання у них пізнавального інтересу, що позитивно вплине на якісний показник формування професійної компетентності. Зроблено висновок про важливість формування позитивної мотивації студентів до професії вчителя як першооснови для подальшого професійного самовдосконалення. Подальші наукові дослідження у цьому напрямі можуть збагатити вітчизняну педагогічну науку та досягти високих результатів у забезпеченні шкіл висококваліфікованими педагогічними кадрами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Молнар Т.І. Формування розвивального освітнього середовища в Новій українській школі. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2024. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4570/4036> (дата звернення: 23.10.2024). <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2024-105-3>

2. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 23.10.2024).

3. Словник іншомовних слів / за ред. акад. О.С. Мельничука. Видання 2-ге. Київ: Головна редакція Укр. рад. енциклопедії, 1985. 966 с.

4. Сорочан Т.М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика: монографія. Луганськ: Знання, 2005. 384 с.

Information about the author:

Zinchuk Nataliia Anatoliivna,

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor at the Department of microbiology, modern

biotechnology, ecology and immunology

Open International University of Human Development "Ukraine"

23, Lvivska St, Kyiv, 03115, Ukraine